

Případ tančícího kakadu

Jak se papoušek Snowball stal senzací nejen na YouTube

PETR TŘEŠŇÁK

Udržet rytmus při tanci nebo hudební produkci má problém leckterý člověk, zvířatům pak tuhle dovednost odborníci donedávna nepřiznávali vůbec. Až do počátku našeho století nebyl popsán žádný případ savce nebo ptáka, který by svými pohyby dokázal kopírovat rytmus hrající hudby. A pak přišel Snowball. Papoušek kakadu žlutočechelatý se objevil na YouTube poprvé v říjnu roku 2007, stál na opěradle křesla a do hrající skladby Everybody od Backstreet Boys, kterou mu jeho majitelka pustila, se houpal a zvedal nohy s přesností zkušného tanečníka.

Jeho tehdejší kreaci, kterou bychom mohli volně charakterizovat jako fúzi hip hopu s kankánem, vidělo dodnes šest a půl milionu lidí. Jedním z nich byl i Aniruddh Patel, profesor psychologie z Tufts University v americkém Massachusetts a specialista na neurobiologii tance. Spojil se s majitelkou a začal pozoruhodného tvora zkoumat. Zatím poslední várku výsledků svého bádání zveřejnil v minulých týdnech v časopise Current Biology i s příslušným on-line videem. A svět znovu žasne: Snowball se spontánně naučil čtrnáct tanečních stylů a jeho profesor formuluje odvážné teorie o podobnosti lidského a ptačího mozku.

Spontánně a bez odměny

O Snowballových tanečních začátcích toho moc nevíme. Jeho známá historie začíná v srpnu roku 2007, jen pár měsíců před jeho veřejnou premiérou na YouTube. Tehdy asi jedenáctiletého papouška přinesli majitelé do útulku pro ptáky s tím, že kakadu špatně snáší odchod dcery z domu a rodina ho přestává zvládat. K bílému opeřenci se žlutým čírem pak majitelce útulku věnovali navrch i ceděčko se Snowballovou oblíbenou hudbou. Když ho vsunula do přijímače a zmáčkla klávesu Play, nestačila se divit. Kakadu se dal do tance.

Nebyl prvním opeřencem, který způsobil na YouTube pozdvižení, pár videí jiných tančících papoušků tu viselo už předtím. To, co přitáhlo zájem vědeckého Aniruddha Patela a v čem se zdá být tenhle pták skutečně jedinečný, je kombinace několika faktorů.

První: Snowball drží rytmus, videoanalýzy prokázaly, že pták se skutečně hýbe v synchronizaci s hudbou. Druhý: Snowball tančí spontánně, neimituje tedy pohyb přítomného člověka, jak to jiní papoušci někdy dělávají, ani neočekává za své vystoupení odměnu. A třetí: tanečník Snowball se umělecky rozvíjí. Dodnes, jak už bylo řečeno, se naučil čtrnáct různých tanečních stylů, všemožných kombinací kroužení, máchání hlavou, úklonů do stran nebo zvedání nohou.

Ted' tančím disko

Protože je rytmická synchronizace s lidskou hudbou v živočišné říši jinak nevídaná (zdokumentován je pouze jeden podobný případ ohočeného lachtana), soudí Aniruddh Patel, že papouškům zřejmě evoluce mozku poskytla stejně jako lidem vysoce

specifické propojení mezi jeho pohybovými a sluchovými oblastmi. S opeřenci sdílíme několik unikátních kvalit: rozvinuté vokální dovednosti, schopnost imitovat pohyb i zvuk a navrch tendenci vytvářet dlouhodobé sociální vazby. A tohle všechno podle teorie profesora Patela vytváří předpoklad schopnosti tančit v synchronizaci.

**Z pozorování
vyplynulo, že
kakadu svými
kreacemi
zřejmě utužuje
sociální vazby
s okolními
pozemšťany.**

Zvířata celkem běžně provádějí pohyby podobné tanci při námluvách, ostatně jedna z teorií vzniku tance říká, že jde o způsob svádění. Snowballův případ ale přivedl vědky k jinému vysvětlení. Z pozorování vyplynulo, že kakadu svými kreacemi zřejmě utužuje sociální vazby s okolními pozemšťany. Pokud mu totiž psycholog Patel pouštěl hudbu, když byl opeřenec v místnosti sám, zatančil si jen pár vteřin a pak toho nechal. V přítomnosti své majitelky ovšem dokázal trsat celé minuty – tanec zjevně používá coby formu komunikace.

A poslední zjištění tohoto výzkumu o ptačím mozku je rovněž pozoruhodné, i když zatím nejisté – vědky říkají, že jej ještě musí prověřit. Aniruddh Patel pouštěl Snowballovi vícekrát dvě různé písně – rockovou klasiku Another One Bites the Dust a diskotékový hit Girls Just Want To Have Fun. A zdálo se, že kakadu rozdíl podobně jako lidé opravdu cítí – pro každou píseň volil opakovaně trochu odlišnou sestavu figur. ●

WWW.RESPEKT.CZ/AUDIO

Dopis vnoučeti

Kateřina Tučková

„Rozeznat špatnost není jednoduché, ale je nezbytné rozeznat ji dřív, než přeroste ve zlo. Nemohu se zbavit pocitu, že v tomhle směru jsem ve svém životě neobstála tak, jak jsem mohla. Chytala jsem se světlých stránek a temná tušení jsem měla tendenci zahánět do ještě větší tmy. Prosím, vyvaruj se toho. Jakmile ti rozum a svědomí velí nekývat na souhlas, tak nekývej,“ stojí roztřeseným písmem v jednom psaní.

Před třemi lety oslovila psycholožka Elżbieta Dryll z Varšavské univerzity seniory po celém Polsku s prosbou, zda by mohli napsat otevřený dopis svým vnoučatům. Reagovala tak na skutečnost, která je trápí – tradiční několikagenerační rodiny se rozpadly, nežijí pospolu, mezi prarodiči a vnoučaty narůstá fyzická i mentální vzdálenost. Staří lidé se cítí osaměle a zbytečně. A přitom mají tolik co říct. Kdysi se tomu říkalo moudrost stáří, které potomci dychtivě naslouchali. Dnes se rodinná komunikace často smrskla na starost o nákup či televizní program. To však seniorům k pocitu souznělosti nestačí a nejmladším členům rodiny zas těžko přiblíží rodinnou historii.

Polskou vědkyni také zajímalo, jak narušení rodinných vazeb vnímají a formulují seniory v zahraničí. Přizvala proto k projektu i univerzitní pracoviště sousedních zemí, v Česku Fakultu humanitních studií UK, kde se o mezigenerační korespondenci stará spisovatelka a novinářka Judita Matyášová. Ta teď k psaní vybízí kohokoli nad šedesát let, kdo má odvahu podělit se o svou klíčovou životní zkušenost s vnoučaty – skutečnými i těmi imaginárními, kterými jsou čtenáři Národní kroniky, kde budou vzpomínky respondentů brzy k pročtení. Na podzim se pak všichni účastníci setkají, aby zjistili, jak nezvyklý způsob mezigeneračního dialogu napomohl pádu komunikačních bariér.

Už teď však může tým vědkyň tušit dílčí závěry: „Ráda bych ti napsala o dnešním dni, kdy jsi přišla a chtěla, abych vyprávěla o svém dětství. Řekla jsi pak, že jsme měli smůlu, když jsme neměli počítače a mobily, ale že jsme se asi taky nenudili. Chtěla bych, abys věděla, že čas, který jsi mi věnovala, vydal za všechny e-maily a SMS a že pro mě byl nadlouho tím nejcenějším dárkem!“

A jaký program na léto máte vy? ☺

Autorka je spisovatelka.

být asi 14 procent spotřeby. Celková závislost na dovozu energií bude nicméně klesat, protože klesá import ropy a s plánovaným odstavením jádra přestaneme dovážet i uran.

Ke splnění všech těchto cílů je ještě daleko a v rozvoji zelené energetiky nepatří Česko v Evropě k premiantům. Zůstáváme nicméně důležitou součástí kontinentální energetické revoluce.

Dukovany za každou cenu

Tak by tedy zněla řeč, kterou by zastánci obnovitelné energie pokládali za shrnutí relativně optimistického vývoje. Je ovšem také možné, že zatímco ve starých členských zemích EU se energetická otočka bude přinejmenším částečně odehrávat podle naznačeného celoevropského scénáře, mnohé státy střední

a východní Evropy včetně Česka zůstanou stranou. „Pesimistický“ projev by pak v roce 2040 mohl být relativně krátký:

Vážení posluchači, jak víte, ani po roce 2020 nepřestaly být v Česku obnovitelné zdroje frontou kulturní války zneužívanou různými zájmovými skupinami. Jejich odpůrci je vykreslovali jako bruselské spiknutí, které má Čechy připravit o jejich energetickou soběstačnost, věc ještě nebezpečnější než uprchlíci nebo feministky. Kvůli téměř každoročním vlnám úporného sucha a vedra sice již nebylo možné popřít klimatické změny, ale Češi slyšeli na argument, že emise musí snižovat především Amerika, Čína, Indie a další velcí producenti. Nechtěli si přiznat, že „malé a bezvýznamné“ Česko je co do emisí na obyvatele 20. největší světový producent a zároveň zůstává součástí Evropské unie, která je jako blok třetím největším globálním producentem skleníkových plynů.

Kvůli nejrůznějším bariérám a nechuti politiků vůči zelené energii dnes podíl obnovitelných zdrojů na výrobě elektřiny jen mírně přesahuje čtvrtinu a dál se nezvyšuje. Nejstarší uhelné elektrárny jako Počeradice, Chvaletice nebo Mělník byly sice uzavřeny, ale řada jiných běží dál a uhlí stále zajišťuje asi 40 procent vyrobeného proudu. Kromě špinavého vzduchu jsme tím získali jen pověst potříznutých neochotných přijmout svůj díl odpovědnosti za klimatické změny.

Možná největší katastrofou je však jaderné dobrodružství v Dukovanech. O stavbě tamního jaderného bloku vláda definitivně rozhodla v roce 2025, ačkoli již tehdy bylo dávno jasné, že velké reaktory se v moderní energetice nejen ekonomicky nevyplácí, ale v propojené evropské síti, která musí čelit náhlým přebytkům „zelené“ elektřiny, ztratily i technologický smysl.

Následky Češi ponese ještě dlouho. Jak víme, stavět se začalo v roce 2030, přičemž za nový blok se musel zaručit stát prostřednictvím garantovaných výkupních cen elektřiny. Reaktor pořád není dokončen, bude třikrát dražší, než se původně plánovalo, a až se rozběhne, budeme za elektřinu platit takřka nejvíce v Evropě.

Ještě horší je, že se Česko stává energetickým skanzenem kontinentu, což se projevuje i v politice. V posledních letech opět sílí hlasy po vystoupení z Evropské unie a odchodu z mezinárodních klimatických dohod. Země by se pak nemusela ohlížet na vysoké ceny emisních povolenek ani na přísné celoevropské limity pro látky unikající z komínů tepelných elektráren, jako je rtuť. Pak by mohla levně využít zbývající zásoby uhlí, které by spolu s jádrem tvořilo hlavní energetický zdroj nejméně do šedesátých let, kdy skončí životnost Temelína.

Vážení posluchači, je to neveselý výhled. V energetice je náprava chyb během na dlouhou trať a za omyly minulosti zaplatí bohužel i naši potomci. ●

Jan Horčík je šéfredaktorem www.hybrid.cz.

WWW.RESPEKT.CZ/AUDIO